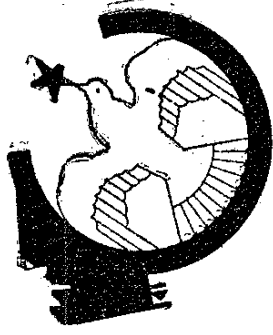

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dün-
yaya daha çok hayat katalımı!*

Nietzsche

Cilt.VI.15, Teşrinievel, 1929. Sayı: 141

Müşahade:

Yüksek tahsil meselesi

İstanbul Darülfünununun, Mühendis mektebinin eyileştirilmesinden bahsedildiği, Ankara Tıp mektebi ve Politeknik açılmak istenildiği şu sırada yüksek tahsil meselesini bütün açıklığı ile ortaya koymak, bu meselede yapılan tecrübelerin verdiği neticeleri tebarüz ettirmek lâzım gelir. Şurası muhakkaktır ki yüksek tahsil müesseselerimiz hakkında umumiyetle bir memnuniyetsizlik vardır. Bu memnuniyetsizliğin mühim bir kısmı tetkiksizliğe müstenit olsa bile bir kısmında haklı noktalar bulunmak icap eder.

Diğer cihetten yüksek tahsil müesseseleri hakkındaki memnuniyetsizliği bir veya iki müessese üzerine teksif ettirmek de doğru değildir. İstanbul darülfünununun şu veya bu şubesi tedris cephesinden ne gibi nakisaları havi ise sarahatla itiraf etmelidir. ki idareten büsbütün ayrı bir müessese olan Mühendis Mektebinin de hemen hemen buna yakın eksikliği vardır. Hatta büsbütün yeni bir müessese olan Ankara Hukuk mektebi her türlü şekli ile İstanbul Hukuk Fakültesi'nden kopmuş bir parçadan başka

bir şey değildir. İstanbul Hukuk Fakültesine karşı yapılacak şikâyetlerden bir kısmı Ankara Hukuk mektebi için de aynen söylenebilir. Bu vak'alar şu noktaların tespiti için kâfidir:

1 — Yüksek mektepler istediğimiz gibi inkşaf yolunda değildir ve seri bir surette tekâmül edecek halde bulunmuyorlar.

2 — yeni yaptığımız yüksek müesseselerde eskisinden farklı olmuyor.

Bu ikinci nokta bize gösteriyor ki yüksek müesseseleri eyileştirmenin ne demek olduğunu, eski müesseseleri aksak yörüten sebebin nelerden ibaret bulunduğunu eyice düşünmeksizin ve bu sebepleri kaldırarak tetbirleri almaksızın yeni müesseseler açtığımız halde bunlar eskisinden farklı olmayacaktır.

Bizde yüksek tahsil müesseselerinden ilk şikâyet, tedris cephesinden geliyor: Müderris ve muallimlerin vakitlerini müesseseye hasretmemelerinden, talebesini istifade ettirmek için lâzım gelen gayreti göstermediklerinden, hatta bir kıs-

mının ehliyetsizliğinden bile açık veya gizli bahasolunmaktadır. Ehliyet meselesinde benim kanaatım şudur: Bu günkü şerait altında bu müesseselerin daha kuvvetli uzuvlardan teşkiline ihtimal yoktur. Mücerret olarak şu zat yerine bu zatı her hangi bir kürsü veya ders için düşünebilirsiniz. Fakat düşündüğümüz zatın eski muallimden daha ehliyetli olduğu ne ile malûmdur?

Bugünkü müderris ve muallimler haricinde yazdıkları eserleriyle ehliyetleri gün gibi aşikâr zatlar yoktur ki kolaylıkla bunları kürsiye davet edebilesiniz. Böyle bir iki zat bulunduğunu farzetseniz bile onlar halen öyle mevkidedirler ki yerlerini müderris ve muallimliğin mütevazı maaşı için bırakmazlar.

Mevcut müderris ve muallimlerden kabil olan istifadeyi temin için her ne bahasına olursa olsun onların harıçtedeki meşgalelerini azaltmak icap eder. Bir kısım müderris ve muallimler vardır ki onlar ilim adamı olmaktan ziyade birer iş adamı haline gelmişlerdir. Bu gibilerin tedrisatından istifade lâzım ise saat başına ücret

Küçük hikâye:

Ayşe kız x Fatma kız = Saadet

İkisi çamlı çakıllı bir dağ köyünün kızlarıydı.

Ayşe kız; ince edamlı bir esmer güzeliydi.

Fatma kız; ablak, sarışın bir sevimli idi.

Beraber büyüdüler, beraber hizmetçi oldular.

Ve ertesi gün beraberliklerinin arasına beşyüz küsür kilometrelik bir ayrılık acısı çöktü.

Ayşe kız efendilerle İstanbul'a gitti.

Fatma kız Ankarada ki kapısında kaldı.

El kapısında ne, açık gülünür ne, açık ağlanır. Bunu eskiden gelen hemşerilerinden ilk, dünya malumatı olarak öğrendikleri için Ayşe kızla Fatma kız da akşamları beklediler ve herkez yerli yerine çekildikten sonra gizli, hatta yorğan altında - sessiz sedasız, birbirlerine ağladılar.

Fakat her göz yaşında bir parça yaz yağmurluğu vardır.

Bu hasretliğin ifadesi nemli rğdâiklerden kurukaleme, hışıriakk şpıda geçti. Okuma yazma bilmedikleri için mektuplarını

başkalarıya andı rılar, başkalarına okutturlardı.

Yalnız bu başkalarından kendilerine bir şey yazıp ilave etmek selahiyetini esirgemişlerdi. Yazı başkasının olabilir ama söz gönülden gelmedir, ancak yazdıran ne derse öyle yazılmalı.

Çamlı dağın kızları uzun zaman bu mantıklarına sadık kaldılar.

Ayşe kız tane tane söyleyerek yazdırır ve inanması için sonunda bir defa da okuturdu:

Fatma kız! İstanbulu bi gör sen! sizinkiler buraya gelirlerse hiç mızırganma, peşlerine taklaş gel.

Burada su vapurları var ki sorma kız!

... su vapurları denizde yürüyorlar. Üstüne tahtayı koy gözleme aç, tencereyi koy süt kaynat, şuncacık kıpırdamıyorlar. Biz Beşiktaşta oturuyoruz. karşımızda Kızkulesi diyorlar, denizin ortasında beyaz bir kule var.

Bir kıral kızı varmışta babasından izin almadan bir köylü oğlana işmar ettiği için babası

bu tatlı meclislerin ömrü kısadır. Je fries'ye mektubun geleceğini hesap ettiği gün, daha içilmemiş şişeleri de vererek Fabre son arkadaşını kovar.

Şimdi gecedir. Tepelerde büyük ateşler çoktan yanmış ve esrarlı şarkılar artık susmuştur. Fabre bekler, ve mektubu getiren geminin düdüğünü duyunca, beynine bir kurşun sıkarak ötür...

Bir şey ilâve edemiyeceğim, fakat diyeceğim ki:

(Erromango), muharririnin en kıymetli romanı ve egzotik edebiyatın en güzel mahsullerinden biridir. Lisanimıza naklini çok temenni ederim!

Nahit Sırı

bu kuleyi yaptırmış kızı orada kırk bir sene kapatmışmış; ne-bileyim ötesini.. „

Ve bir sürü klasik selem-lardan sonra her mektupta:

« Bu mektup Ayşe kız tarafından yazdırılıp Fatma kız tarafına gönderildi, böylece malum ola. Bu mektubu yazan da bu mektubu okuyana çok çok selam eder. Ben de selam ederim.. „

Fatma kız da bu tertibe göre yazdırdı:

“Ayşe kız! bizim bey efendinin mesnedi gelen seneye artacakmış. O zaman si in oraya gidecekmiş, Ben de o vakit geleceğim.

... Burası da güzelleşti. kız! Ynişehirde bir havuz yapıldı görme! Hani bizim köyün böğründe Gömüşlerin girdiği koca bataklık varya, ondan daha büyük, daha güzel. İçinde de taştan kızlar var. Deyişe bakılınca eski Ankaranın yed kızı varmış, bunlar babalarından gizli çoban çocuklarla evlenmişlerde ondan taş olmuşlar.. ne bilem bcn, geçende öte yüzde o uran Hacer ni e anlattıda ..

Akşamları gid yoruz oraya. oturu oruz sedirlere, bir acayip kümbet var. İçine adamlar giriyor, millete çalgı çalıyorlar, biz de keyifle dinliyoruz. Bu çip çirkin kümbet olmasa burası da sizin ordan güzel olacak emme bir türlü bu kubat şeyi kaldırmıyorlar. Ne bileyimt neden?

.... Bu mektup Fema kız tara'ından İstanbulda Beşiktaşta oturan Ayşe kız tarafına yollandı. Böylece malum ola.

.... Bu mektubu yazan, bu mektubu okuyana kat kat selam ed, ben de selem ederermi.. „

mektubu beklemeye ne lüzum var! Jeffries:

— Benim de deli olacak vaktim yok! diyerek şapkasını giyip gider.

Artık son günler, son saatler, son saatlerin hafızadan hiç silinmeyecek bir kudretle tasviri.. Her kes gitmiş, Fabre tamamile bunamış bir renkli ile yapılmış kalmıştır. Ve kaç senenin sayı le kazanarak o kadar iftiharla sakladığı bir madalyayı, onun kollarında bitler kaynaşan göğsüne oyuncak diye takar. Ağ lar boştur, ve yaşamakta ve gitmemekte tat eden son hayvanı da taşlar atarak kovduktan sonra, bu mutlak yalnızlığın feci saadeti içinde bunakla uzun bir sohbetleri, bir içişleri vardır. Fakat

Mektuplar beş günde bir gidip geliyor ve sonları hep aynı şekilde bitiyordu.

Ayşe kızın mektubundan:

"Giz Kayaşa çıkardığın o resimdeki galabalık kim? Ne sık, ne kostak beyler, hanımlar öyle! senin yüzün benden esmer çıkmış ayol! yaz küneşi mi çarptı ki?.."

Fatma kızın mektubundan:

"O resmi bizimkiler çıkarttı. Kayaşa gezmeğe gtmıştikte. Beni de arkalarına aldılar çıkarttılar. Ortadaki şişman hanım bizim büyük hanım efendidir. Sağında sakalsız, bıyiksız ihtiyarımısı bey de bizim büyük beyefendidir. Yanlarında ve ayakta duran küçük hanımdır. Geçende sizin orada güzellik yarışı olmuş. Burada konu komşu bütün hanımlar beyler hep zorladılar: Sever hanım! dediler, sen de resmini gönder. Mutlaka birinciliği alırsın. dediler ama göndermedi, o dedi ki güzellik kişinin içinde olmalı. Dediği doğru kız! Bizim küçük hanımın yüzü de yüreği de öyle güzelki.

Ama bana bu laf arı zorla yazıyor. Yazmak i temiyor.

Kız! diyor, isterse başkası yazdırsın, insan kendi eli ile kendini öger mi h ç?

O inat et i, ben inat ettim, gönlümü kırmamak için yazı-verdi işte. Öteki kalabalık beyler, Hanımlar da kimi hısım akrabasına kimi konu komşu.

Küçük hanım kemane çalçaldı. Müdüünkiler türkü söylediler. Dans oynadılar. Bi eylendik, bi eylendik ki.

... Bu mektubu yazan bu mektubu okuyana kat kat selam eder. Ben de selam ederim.."

Ayşe kızın mektubundan:

"... İşte ben de bir resim gönderiyorum. Senin gönderdiğin resmi büyük hanım efendi

görüncü aklına geldi. Akşam Beye dedi ki bizde bir kır eylen-cesi yapsak. Benlere gıtik. orada çıkardılar. Bunu... Nasıl? ben toplanmış mıyım? İşte şu gözlüklü hanım bizim büyük hanımdır. Yerde uzanmış kır sakallı bey de bizim büyük beydir. Açık yakalı beyaz gömlekli bey de bizim küçük beydir. Solda oturan külümser bey de Karagöz gazetesindeki Çileli Beha beyle hanımısidir. Ben de çok şeyler yazdıracağım ama küçük bey yazmam diyor. Ne bilem neden? yazıcılar okuyucular belli olduktan sonra etikete uymazmış ded, bu kadar yazdı. selamı bile yazmayacaktı.

... Bu mektubu yazan, bu mektubu okuyana çok çok selam eder, bende selam ederim.."

Bu mektubu yazan, Ayşe kıza o aok itti. Küçük bey dedi ki Erdilek bey "selam eder," yerine "arzı hürmet eder," diye yazmış, fakat tekrar okurken "selam eder," diye yalan okumuştı.

Fatma kızın mektubundan:

"... (Yalnız son satırı) bu mektubu yalan, bu mektubu okuyana bilmükabcle arzı hürmet eder.."

Ayşe kızın mektubundan:

"... (Yalnız sonundan) bu mektubu yazan, hayatın daha iyi olabileceğine dair idindiği kanaatla, bu mektubu okuyana masum hışlı ve masum ümidli hürmetlerini arzeder.."

Ayşe kız dedi ki:

— Küçük beyefendi! bu se-yazıcının selamı uzunca oldu!

Erdilek şaşaladı. Laf kırıştırdı,

Fatma kızın mektubundan:

"... (Yalnız son parçası) bu mektubu yazan, hayatın daha iyi olabileceğine dair idinlen

kanaata iştirak ile bu mektubu okuyana aynı ismetli ve ihtimalli hışlarla mukabele eder.."

Fa ma kız daha zeki idi. Hiç bir şey sormadı, Kizlice külümsedi.

Mektuplar üç gün de bire çıktı.

Mektuplar iki gün de bire çıktı.

Mektuplar her güne çıktı.

Ve mektuelar 3 d-kikalık bir telfon muhaveresine inkılap etti.

Ve mektuplar tamām ile de-ğişti.

Erdileğin mektubundan:

"... (Son satırları) eyi yürekli ve oğurlu Ayşe kız, sana ve Fatma kıza çok çok selam eder güzelim!.."

".. (Son satırları iyi yürekli ve oğurlu Fatma kız, sana ve Ayşe kıza kat kat selam eder ninem!.."

Aradan bir iki ay geçti.

Fatma kızın mektubundan:

"... (Düğüne hazırlandık. sizleri bekliyoruz.."

Ayşe kıran telgrafı:

"Bu gün evcek hareket ediyoruz.."

Ertesi gün Şehremanetinde evlenme muamelesi oldü. Fotoğrafçı yüz verirken Erdileğin babesi:

— Şöyle durunuz! dedi. Sol-da Ayşe kız, sonra Fatma kız, sonra Sür, sonra Erdilek...

Sür, gülerek kocasının ku-lağına eğildi:

— Anladım! baban şunu ifade etmek istiyor...

— ???...,,

— Ayşe kız N Fatma kız==

**

Çamlı, çakallı bir dağ köyü-nün kızları yine b rleştiler. Onlara ta oğurlu bir darp ame-liyesi temenni ederim.

Aka gündüz